

Mocsáry Sándor.

Irta: CSIKI ERNŐ.

Folyó évi április hó 27-én ritka ünnepély folyt le a Magyar Nemzeti Múzeum egyik szerény munkásának dolgozó asztala mellett. E napon töltötte ugyanis be MOCSÁRY SÁNDOR a Nemzeti Múzeumban való szolgálatának negyvenedik esztendejét. A Nemzeti Múzeum természetrajzi osztályainak tisztviselői szeretettel vették körül kollégájukat és DR. HORVÁTH GÉZA, az állattár igazgatója, lelkes szavakkal köszöntötte az ünneplő kartársat és méltatta kiváló munkásságát, melylyel az egész földkereksége nemcsak saját nevének, hanem nemzeti intézményünk és magyar hazájának is csak dicsőséget, elismerést szerzett.

MOCSÁRY SÁNDOR 1870-ben lépett a Nemzeti Múzeum kötelékébe. Itt FRIVALDSZKY JÁNOS oldalán a rovargyűjtemény egy részének, különösen pedig kedvenceinek, a hártýásszárnyú rovarok gyűjteményének gondozását bízták reá. Pedig tulajdonképen nem is gondozásról volt itt szó, hanem úgyszólván a kevésből, a semmiből kellett valamit teremteni. És mit teremtett MOCSÁRY négy évtized alatt, — egy óriási, egyes részeiben pedig páratlan és világhírű gyűjteményt. Az első tíz esztendő az anyag összegyűjtését, hazánk Hymenoptera-faunájának kutatását vette igénybe, emellett MOCSÁRY néhány elterjedtebb lapban számos cikket közölt, melyekben a méhek, darazsak, stb. élettörténetének felette érdekes részeivel ismereti meg nagyközönségünket és költi fel annak érdeklődését az eddig figyelemre alig méltatott tárgy iránt, másrészt sorba ejti vármegyéinket, kutatja azok állatvilágát és közrebocsátja gyűjtéseinek eredményét. A második tíz év már lefoglalja MOCSÁRY-nak minden idejét, kora reggeltől késő estig ott találjuk a múzeumi dolgozójában. A gyűjtemény rendszeres feldolgozása mellett hozzáfog a magyar fauna másnejű darázsainak (*Heterogynidae*), majd a fémdarazsak magánrajzának a megírásához és utóbbival einyeri a Magyar Tudományos Akadémiában a Vitéz-féle jutalmat. Miután a Hymenopterákra vonatkozó összes irodalom jegyzékét közrebocsátja, hozzáfog kedvencei, a fémdarazsak nagy monografiájának megírásához. Ezzel a munkájával is hamarosan elkészül, úgy hogy az ékes latin nyelven megírt negyedrétaakú vaskos kötet már 1889-ben, mint a Magyar Tudományos Akadémia külön kiadványa, napvilágot láthatott. Ha MOCSÁRY-t ezen két decennium alatt kiadott sok kisebb-nagyobb közleménye és számos új fajnak precíz leírása alapján Európa szakkörci már eléggé ismerték is, a „Monographia Chrysididarum orbis

terrarium universi“ című korszakalkotó munkájával az egész földkerekség szakköreinek méltó elismerését vivta ki magának.

Kiváló szakismerete hamarosan összehozta a legnevesebb hymenopterologusokkal, akik csak úgy elárasztják szebbnél-szebb anyaggal; kérvén ennek tudományos feldolgozását, a mi elől MOCSÁRY sohasem tért ki, mert jól tudta, hogy csak így lesz abban a helyzetben, hogy a múzeumi gyűjteményt minnél teljesebbé tehesse. Ez sikerült is neki, a mennyiben a gyűjteményt páratlanná, egyes részeiben pedig alig elképzelhető gazdaggá, majdnem teljessé tette. Így elsősorban a fémdarazsak, továbbá a legdíszesebb méhek (*Euglossa*, *Centris*) és az óriási *Pepsis*-félék gyűjteményét oly gazdaggá fejleszti, hogy ma már világhírűek és teljesség tekintetében úgyszólván már utolérhetetlenekké váltak.

MOCSÁRY SÁNDOR négy évtizedes csendes, de eredményekben gazdag munkálkodásával osztatlan elismerést aratott, pedig szerénységével az elismerést, kitüntetését nem kereste, tudományos munkálkodásának eredményeit nem vitte a nagy dobra, a mint az sajnós, különösen újabban mind divatosabbá válik. Mindezek daczára ha nem is kereste, kijutott neki is az elismerésből, számos tudományos intézmény elismerése jeléül tagjává választotta, így a Magyar Tudományos Akadémia 1884-ben levelező, az Orosz Rovartani Társulat pedig tiszteleti tagjává választotta. Elérte őt két ízben a legfelsőbb elismerés is, így 1900-ban, „a tudományosság terén szerzett érdemeiért“ a királyi tanácsosi címet és nem régebbe a Ferencz József-rend tiszti keresztjét kapta. Az elismerésnek ezen módjain kívül azonban olyan ritka kitüntetésben is részesült, amely nevét a tudományban örökké meg fogja tartani, azt halhatatlanná tette. Értem alatta a szakbuvárok azon megtisztelő elismerését, hogy MOCSÁRY SÁNDOR nevééről félszáznál több állatot kereszteltek el. MOCSÁRY nevét egy levéldarazs-nem és számtalan faj és fajváltozat viseli, melyeknek talán nem is teljes jegyzékét a szerzők nevével és az elnevezés időpontjával együtt itt sorolom fel:

Mocsárya KONOW, 1897.

Aenictus Mocsáryi EMERY, 1902.

Ammophila Mocsáryi FRIVALDSZKY, 1876.

Ampulex Mocsáryi KOHL, 1898.

Anthidium Mocsáryi FRIESE, 1897.

Anthrena Mocsáryi SCHMIEDEKNECHT, 1883.

Athalia rufoscutellata var. *Mocsáryi* KONOW, 1891.

Aulacochilus Mocsáryi CSIKI, 1910.

Barycephalus Mocsáryi BRAUNS, 1895.

Bombus Mocsáryi KRIECHBAUMER, 1877.

- Bradyporus Mocsáryi* KUTHY, 1910.
Centris Mocsáryi FRIESE, 1900.
Cephaloplites Mocsáryi SZÉPLIGETI, 1897.
Cephus Mocsáryi KIRBY, 1882.
Ceratina Mocsáryi FRIESE, 1896.
Cerceris Mocsáryi KOHL, 1888.
Chrysis Mocsáryi RADOSZKOWSZKI, 1888.
Cleptes Mocsáryi SEMENOW, 1891.
Crocisa Mocsáryi FRIESE, 1909.
Cryptopone Mocsáryi SZABÓ, 1910.
Delphax Mocsáryi HORVÁTH, 1897.
Discopoma Mocsáryi CANESTRINI, 1897.
Dolerus Mocsáryi KONOW, 1895.
Eriades Mocsáryi SCHLETTERER, 1889.
Ellampus Mocsáryi RADOSZKOWSZKI, 1887.
Erythroneura Mocsáryi HORVÁTH, 1910.
Euglossa Mocsáryi FRIESE, 1899.
Gynacantha Mocsáryi FÖRSTER, 1898.
Idolus Mocsáryi SZOMBATHY, 1910.
Leptobracon Mocsáryi SZÉPLIGETI, 1901.
Leptorhynchus Mocsáryi BOLKAY, 1910.
Macrophya Mocsáryi KIRBY, 1882.
Megacanthopus Mocsáryi DUCKE, 1909.
Megalodontes Mocsáryi KIRBY, 1882.
Melitaea Cinxia ab. *Mocsáryi* AIGNER, 1905.
Mutilla Mocsáryi ANDRÉ, 1896.
Myrmeleon Mocsáryi PONGRÁCZ, 1910.
Myzine Mocsáryi DALLA-TORRE, 1897.
Nerius Mocsáryi KERTÉSZ, 1899.
Nomada Mocsáryi SCHMIEDEKNECHT, 1882.
Odynerus Mocsáryi ANDRÉ, 1884.
Ophion Mocsáryi BRAUNS, 1889.
Osmia Mocsáryi FRIESE, 1895.
Otiorrhynchus Mocsáryi CSIKI, 1899.
Parnopidea Mocsáryi BRAUNS, 1903.
Pedinopelta Mocsáryi SZÉPLIGETI, 1900.
Pepsis Mocsáryi LUCAS, 1894.
Philygria Mocsáryi KERTÉSZ, 1910.
Pompilus Mocsáryi RADOSZKOWSZKI, 1887.
Ponera Mocsáryi EMERY, 1900.
Prionopelta Mocsáryi FOREL, 1907.
Rhiacophila Mocsáryi KLAPÁLEK, 1898.
Salix Mocsáryi KOHL, 1884.

- Scapheutes Mocsáryi* HANDLIRSCH, 1887.
Sceliphron Mocsáryi DALLA-TORRE, 1897.
Sphecx Mocsáryi KOHL, 1885.
Spintharis Mocsáryi RADOSZKOWSKI, 1890.
Spilomena Mocsáryi KOHL, 1898.
Stizus Mocsáryi HANDLIRSCH, 1895.
Strombocerus Mocsáryi KONOW, 1901.
Strumigenys Mocsáryi EMERY, 1897.
Tachynomyia Mocsáryi TURNER, 1910.
Tachysphex Mocsáryi KOHL, 1883.
Tenthredo Mocsáryi ANDRÉ, 1882.
Tetraconus Mocsáryi SZÉPLIGETI, 1903.
Trigona Mocsáryi FRIESE, 1900.

Ez egy olyan emlék, a milyennel kevesen dicsekedhetnek. Nem kevésbé marad e mögött azonban az az emlék sem, melyet MOCSÁRY SÁNDOR irodalmi működésével állított magának, a miről hamarosan meggyőződhetünk, ha egy pillantást vetünk munkáinak hosszú jegyzékére, melyet külön fejezetként közlök folyóiratunk ezen számában.

Most már csak egy kívánsággal zárhatom soraimat és pedig azzal, hogy adassék meg ünnepeltünknek, hogy az ötödik évtizedben is úgy mint eddig, jó egészségben láthassuk munkája mellett, hogy a tudomány, a magyar rovartan és a Nemzeti Múzeumnak is még soká lehessen hű és odaadó munkása.

Mocsáry Sándor irodalmi működése.

Összeállította: CSIKI ERNŐ.

MOCSÁRY SÁNDOR irodalmi működését 1868-ban kezdte meg és folytatta megszakítás nélkül mostanáig. Az összes cikkeinek és munkáinak jegyzékét alábbiakban közlöm a megjelenési évek szerint csoportosítva.

1868.

1. Rovartani tanulmányok. (Természetrajzi szemelvények. Nagyvárad, 1868, p. 56—81).
2. Adatok Nagyvárad és vidéke puhányainak ismeretéhez. (U. o. p. 108—119).
3. A dohány. (U. o. p. 120—142).
4. Rövid szemle Nagyvárad és vidéke természetrajzi nevezetességei fölött. (U. o. p. 143—153).